

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România” (www.ier.ro). Permișiunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Secția întâi
CAUZA MOROKO ÎMPOTRIVA RUSIEI
(Cererea nr. 20937/07)
Hotărâre
Strasbourg
12 iunie 2008

Hotărârrea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Moroko împotriva Rusiei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția întâi), reunită într-o cameră compusă din: Christos Rozakis, *președinte*, Nina Vajić, Anatoly Kovler, Elisabeth Steiner, Khanlar Hajiyev, Dean Spielmann, Sverre Erik Jebens, *judecători*, și Søren Nielsen, *grefier de secție*,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 22 mai 2008,
pronunță prezenta hotărâre, adoptată la acea dată:

Procedura

1. La originea cauzei se află cererea nr. 20937/07 îndreptată împotriva Federației Ruse, prin care un resortisant rus, domnul Andrei Vladimirovici Moroko („reclamantul”), a sesizat Curtea la 27 martie 2007, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”).

2. Reclamantul este reprezentat de doamna G. Shakhmatova, avocat în Krasnoyarsk. Guvernul rus („Guvernul”) a fost reprezentat de doamna V. Milinchuk, reprezentantul Federației Ruse la Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

3. La 3 septembrie 2007, Curtea a decis să comunice Guvernului cererea.

În conformitate cu dispozițiile art. 29 § 3 din convenție, aceasta a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună. Guvernul nu a fost de acord cu examinarea împreună a admisibilității și a fondului cauzei, însă Curtea a respins această obiecție.

În fapt

I. Circumstanțele cauzei

4. Reclamantul s-a născut în 1979 și locuiește în Krasnoyarsk.

5. În perioada 2001–2002 a fost judecat în fața instanței pentru o infracțiune privind drogurile și a fost achitat. A dat în judecată statul pentru repararea prejudiciului cauzat prin procesul penal și prin arestarea preventivă nefondată.

6. Cauza a fost prezentată în fața instanței de prim grad din Districtul Leninskiy din Krasnoyarsk. Prin hotărârile sale din 5 decembrie 2003 și din 21 septembrie 2006, instanța a dispus ca Ministerul de Finanțe să acorde reclamantului despăgubiri pentru prejudiciul moral și material. Hotărârile au devenit obligatorii la 2 februarie 2004 și, respectiv, la 16 noiembrie 2006, însă nu au fost puse în executare imediat.

7. Hotărârea din 5 decembrie 2003 a fost pusă în executare la 21 octombrie 2005, atunci când ministerul a plătit în contul bancar al reclamantului despăgubirea izvorâtă din hotărârea judecătorească.

8. Hotărârea din 21 septembrie 2006 care era executorie de la 16 noiembrie 2006 nu a fost pusă în executare imediat. Instanța a trimis executorului judecătoresc titlul executoriu la două luni și șapte zile după ce hotărârea devenise definitivă. Executorul judecătoresc a retrimis titlul executoriu instanței la aceeași dată, deoarece nu avea competența pentru executarea hotărârii în temeiul prevederilor relevante din Codul Bugetar. Două luni mai târziu, adică la 27 martie 2007, reclamantul a trimis documentele relevante la Trezoreria Federală iar la 15 august 2007 despăgubirea izvorâtă din hotărârea judecătorească a fost plătită în contul bancar al reclamantului.

II. Dreptul intern relevant

A. Termene-limită pentru punere în executare

9. În temeiul secțiunii 9 din Legea federală privind procedura de executare silită din 21 iulie 1997, executorul judecătoresc trebuie să pună în aplicare o hotărâre în termen de două luni. În temeiul secțiunii 242.2.6 din Codul Bugetar din 31 iulie 1998, Ministerul de Finanțe trebuie să pună în executare o hotărâre judecătorească în termen de trei luni.

B. Măsuri corective pretinse în cazul neexecutării

10. Capitolul 25 din C. proc. civ. permite unei persoane să facă o plângere în instanță împotriva unei autorități ale cărei acțiuni îi încalcă drepturile (art. 254). Dacă plângerea este întemeiată, instanța dispune autorității să acorde despăgubiri pentru drepturile încălcate (art. 258).

11. Art. 208 C. proc. civ. autorizează instanța să crească valoarea unei despăgubiri izvorâte dintr-o hotărâre judecătorească, dacă un creditor solicită acest lucru.

12. Capitolul 59 alin. 4 C. civ. obligă statul să compenseze prejudiciul moral cauzat unei persoane prin încălcarea drepturilor sale de proprietate.

În drept

I. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 6 § 1 din convenție și a art. 1 din Protocolul nr. 1

13. Reclamantul s-a plâns că din cauza perioadei lungi de timp în care hotărârile judecătorești nu au fost puse în executare s-a încălcat art. 6 din convenție și art. 1 din Protocolul nr. 1. În ceea ce privește relevanța lor, aceste articole sunt formulate după cum urmează:

Art. 6 § 1

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil [...] a cauzei sale, de către o instanță [...], care va hotărî [...] asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil [...]”

Art. 1 din Protocolul nr. 1

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

A. Cu privire la admisibilitate

1. Epuizarea căilor de recurs interne

(a) Guvernul

14. Guvernul a susținut că reclamantul nu a epuizat căile de recurs interne încălcând art. 35 § 1 din convenție. Acesta a avut la dispoziție trei căi de recurs, dar nu a folosit niciuna dintre ele.

15. Prima cale de recurs era formularea unei plângeri privind neglijența ministerului în temeiul Capitolului 25 din C. proc. civ. Această cale de recurs ar fi fost efectivă, deoarece ar fi dus la condamnarea ministerului pentru neglijență.

16. A doua cale de recurs era o cerere de majorare a despăgubirii izvorâte din hotărârea judecătorească, în temeiul secțiunii 208 din C. proc. civ. În unele cazuri anterioare Curtea a considerat că epuizarea acestei căi de recurs i-a privat pe reclamanți de statutul de victimă [a se vedea *Nemakina împotriva Rusiei* (dec.), nr. 14217/04, 10 iulie 2007; *Derkach împotriva Rusiei* (dec.), nr. 3352/05, 3 mai 2007; *Yakimenko împotriva Rusiei* (dec.), nr. 23500/04, 15 mai 2007; *Sarmina și Sarmin împotriva Rusiei* (dec.), nr. 58830/00, 22 noiembrie 2005). Atunci când instanțele naționale au majorat o despăgubire izvorâtă dintr-o hotărâre judecătorească, acestea au urmat îndeaproape rata oficială a inflației și au compensat pierderile cauzate de inflație.

17. A treia cale de recurs era formularea unei acțiuni în despăgubire pentru prejudiciu moral în temeiul Capitolului 59 pct. 4 din C.civ. Conform acestui capitol, despăgubirile pentru prejudiciu moral pot fi acordate pentru neexecutarea hotărârilor pronunțate de instanțele interne, în cazul în care suferința morală, vinovăția debitorului și legătura de cauzalitate dintre acțiunile sale și consecințele negative suferite de reclamant sunt stabilite în cadrul procedurilor judecătorești. În opinia Guvernului această cale de recurs și-a dovedit eficiența în practică. De exemplu, o familie din Tatarstan a primit 1800 EUR pentru punerea în aplicare cu întârziere a unei hotărâri pronunțate în favoarea acesteia (Hotărârea Judecătoriei Districtului Novo-Savinovskiy din Kazan, nr. 2-1962/2006, 23 octombrie 2006).

(b) Reclamantul

18. Reclamantul a replicat că nu dispunea de căi de recurs interne pe care să le epuizeze.

19. Prima cale de recurs menționată de Guvern doar ar fi reafirmat obligația inițială de plată conținută în prima hotărâre.

20. În ceea ce privește cea de-a doua cale de recurs menționată de Guvern, simpla existență a dispoziției care permitea majorarea sumelor acordate prin hotărâre judecătorească nu era

suficientă pentru a îndeplini cerințele art. 6 și 13. În plus, rata oficială a inflației aplicată de instanțe nu creștea în același ritm cu inflația reală.

21. A treia cale nu exista în realitate deoarece Codul Civil preciza că despăgubirile pentru prejudiciul moral puteau fi acordate doar în cazurile prevăzute de lege (art. 1099). Totuși, legea nu prevedea, în mod special, despăgubiri pentru daune morale în cazul executării cu întârziere a unei hotărâri judecătorești.

(c) Curtea

22. Curtea se pronunță în favoarea reclamantului.

23. În conformitate cu art. 35 § 1 din convenție, Curtea poate fi sesizată numai după epuizarea tuturor căilor de recurs interne. Această dispoziție permite statului să soluționeze cauzele pe plan intern fără a se recurge la litigii internaționale (a se vedea *Akdivar și alții împotriva Turciei*, hotărârea din 16 septembrie 1996, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996-IV, pct. 65). Această dispoziție se aplică doar pentru folosirea normală a căilor de recurs efective, suficiente și disponibile [a se vedea *Pine Valley Developments Ltd și alții împotriva Irlandei*, nr. 12742/87, decizia Comisiei din 3 mai 1989, *Decizii și rapoarte* (DR) 61, p. 206]. Căile de recurs efective și disponibile sunt accesibile, pot să ofere o reparație în privința capetelor de cerere ale reclamantului și oferă șanse rezonabile de succes (a se vedea *Akdivar și alții împotriva Turciei*, menționată anterior, pct. 68).

24. Cele trei căi de recurs sugerate de Guvern nu au această calitate.

25. Plângerea împotriva neglijenței ministerului ar oferi o hotărâre declarativă care ar reitera ceea ce era, în orice caz, evident din hotărârea inițială: statul trebuia să își plătească datoria. Această nouă hotărâre nu l-ar aduce pe reclamant mai aproape de scopul dorit, adică plata efectivă a sumei stabilite prin hotărârea judecătorească sau, după caz, despăgubirea pentru plata întârziată [a se vedea *Jasiūnienė împotriva Lituaniei* (dec.), nr. 41510/98, 24 octombrie 2000; *Plotnikovy împotriva Rusiei*, nr. 43883/02, pct. 16, 24 februarie 2005].

26. În ceea ce privește posibilitatea majorării despăgubirii izvorâte din hotărârea judecătorească, Curtea a observat, într-adevăr, în unele cauze menționate de Guvern, că majorarea sumelor stabilite prin hotărâri judecătorești a compensat în mod efectiv pierderile reclamantilor cauzate de inflație. În cazurile respective, Curtea a considerat că plata acestor despăgubiri fără întârzieri excesive împreună cu recunoașterea încălcărilor de către autorități i-au privat pe reclamanti de statutul lor de victimă (*Derkach, Yakimenko, Nemakhina*, menționate anterior). Oricum, aceste hotărâri nu stabilesc niciun principiu general potrivit căruia este suficientă simpla compensare a pierderilor cauzate de inflație pentru a permite o reparație, conform convenției, pentru executarea cu întârziere a unei hotărâri. În toate cazurile menționate anterior, Curtea a ajuns la concluziile sale în circumstanțele în care cererile de despăgubire ale reclamantilor erau limitate la pierderile financiare rezultând din inflație sau poziția reclamantilor în procedurile interne era considerată o renunțare implicită la a cere despăgubiri pentru alte prejudicii materiale sau morale.

27. Curtea este de acord, în principiu, cu reclamantul că simpla majorare a sumelor stabilite de hotărâri judecătorești, în temeiul secțiunii 208 din C. proc. civ., nu este suficientă pentru a îndeplini cerința efectivității prevăzute de convenție, deoarece ar compensa doar posibile pierderi cauzate de inflație, nu și alte prejudicii materiale sau morale. Această reparație prin majorare, deși este accesibilă și efectivă, atât în drept cât și în practică, nu este, astfel, capabilă în general, să permită o reparație adecvată și deplină pentru neexecutare sau executare cu întârziere a unei hotărâri interne.

28. În ceea ce privește posibilitatea de a cere despăgubiri pentru daune morale în baza Capitolului 59 din C.civ., Curtea observă, după cum subliniază reclamantul, că legislația rusă nu prevede, în mod specific, despăgubiri pentru prejudiciu moral în cazul neexecutării sau a executării cu întârziere a hotărârilor interne. Deși acceptă opinia Guvernului că posibilitatea obținerii unei astfel de despăgubiri nu este, în principiu, exclusă de prevederile generale existente în Codul Civil, Curtea nu este convinsă că această posibilitate este suficient de

sigură în practică astfel încât să îi ofere reclamantului șanse rezonabile de succes, conform cerințelor convenției.

29. Cu excepția unui număr limitat de cazuri menționate la secțiunile 1070 și 1100, despăgubirea pentru prejudiciul moral este supusă stabilirii vinovăției autorităților. Curtea observă că această condiție poate fi îndeplinită, cu dificultate în mod sistematic, în cazuri de neexecutare, având în vedere complexitatea procedurilor de executare și a posibilelor circumstanțe obiective care împiedică punerea în executare, precum lipsa de fonduri a debitorului. Îndoielile privind eficacitatea acestei căi de recurs sunt coroborate cu eșecul Guvernului de a demonstra în fața Curții existența unei jurisprudențe suficient stabilite și constante, care să demonstreze că această cale de recurs este efectivă atât în teorie cât și în practică. Hotărârea internă, menționată de Guvern ca acordând despăgubire pentru prejudiciul moral în temeiul prevederilor în vigoare, nu permite Curții să se îndepărteze de concluziile sale [a se vedea, de asemenea, *Wasserman împotriva Rusiei* (nr. 2), nr. 21071/05, 10 aprilie 2008].

30. Prin urmare, Curtea respinge argumentul Guvernului referitor la neepuizarea căilor de recurs interne.

2. Termenul de șase luni

31. În ceea ce privește hotărârea din 5 decembrie 2003, Guvernul a susținut de asemenea, că reclamantul nu a respectat termenul de șase luni stabilit la art. 35 § 1 din convenție. Mai precis, data introducerii a fost la trei ani și patru luni după data pronunțării hotărârii și la un an și cinci luni după data executării.

32. Reclamantul a răspuns că abia la 24 octombrie 2007, oficialii guvernamentali care pregăteau memoriul către Curte l-au anunțat că hotărârea a fost executată.

33. Curtea se pronunță în favoarea Guvernului.

34. Atunci când nu există nicio cale de recurs efectivă, perioada de șase luni începe de la data omisiunii cu privire la care s-a depus plângerea, sau de la data la care reclamantul a aflat de omisiune (a se vedea *Hilton împotriva Regatului Unit*, nr. 12015/86, decizia Comisiei din 6 iulie 1988, DR 57, p. 108). Atunci când se aplică neexecutării, această normă ar însemna că cele șase luni încep de la data executării (a se vedea *Gorokhov și Rusyayev împotriva Rusiei*, nr. 38305/02, pct. 27, 17 martie 2005).

35. Hotărârea din 5 decembrie 2003 a fost executată la 21 octombrie 2005, adică cu mai mult de șase luni înainte de data introducerii. Pe de o parte, reclamantul afirmă că a aflat de transfer abia în 2007. Dar, pe de altă parte, se poate presupune, în mod rezonabil, că a aflat de transfer în 2005 deoarece această operațiune a fost înregistrată în extrasul său de cont bancar.

36. Rezultă că această parte a plângerii a fost introdusă tardiv și trebuie respinsă în conformitate cu art. 35 § 1 și § 4 din convenție.

3. Alte motive

37. Cu privire la hotărârea din 21 septembrie 2006, Guvernul a susținut că plângerea era în mod vădit nefondată. Perioada de punere în executare a fost scurtă. Reclamantul a trimis titlul executoriu la o autoritate greșită. Acesta a acționat cu rea-credință, deoarece, în loc să trimită titlul executoriu autorității corecte, s-a adresat Curții.

38. Reclamantul nu a prezentat observații în această privință.

39. Curtea face trimitere la numeroasele sale constatări privind încălcări cauzate de durata lungă de executare a hotărârilor interne din Rusia și observă că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din convenție. De asemenea, observă că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, trebuie să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

40. Perioada de executare a hotărârii din 21 septembrie 2006 a fost de la 16 noiembrie 2006 până la 15 august 2007, adică de nouă luni. Guvernul a precizat că această perioadă era rezonabilă și că toate autoritățile implicate în executarea acestei hotărâri au dat dovadă de diligență necesară, evitând, astfel, întârzierile nenesecare. Reclamantul și-a menținut plângerea.

41. O întârziere nerezonabil de lungă în executarea unei hotărâri obligatorii ar putea încălca convenția (a se vedea *Burdov împotriva Rusiei*, nr. 59498/00, CEDO 2002-III). Pentru a decide dacă întârzierea a fost rezonabilă, Curtea va analiza complexitatea procedurilor de executare, modul în care s-au comportat reclamantul și autoritățile și care a fost natura despăgubirii (*Raylyan împotriva Rusiei*, nr. 22000/03, pct. 31, 15 februarie 2007).

42. Pe de o parte, hotărârea era ușor de executat, deoarece nu necesita decât transferul unei sume de bani, iar statul, și nu reclamantul, era cel care trebuia să aibă inițiativa executării acesteia (a se vedea *Metaxas împotriva Greciei*, nr. 8415/02, pct. 19, 27 mai 2004).

43. Pe de altă parte, perioada de timp necesară autorităților pentru executarea hotărârii nu pare *prima facie* nerezonabilă și este, în orice caz, mai scurtă decât durata considerată excesivă în alte cauze similare privind Rusia în care Curtea a constatat încălcări ale convenției prin neexecutarea sau executarea cu întârziere.

44. Curtea observă, mai departe, că autoritățile au acționat cu diligență necesară. Instanța competentă a trimis executorului judecătoresc titlul executoriu la două luni și șapte zile după ce hotărârea a rămas definitivă. Executorul judecătoresc a retrimis titlul executoriu instanței la aceeași dată, deoarece nu avea competență pentru executarea hotărârii în temeiul prevederilor relevante din Codul Bugetar. Două luni mai târziu, adică la 27 martie 2007, reclamantul a trimis documentele relevante către Trezoreria Federală iar hotărârea a fost aplicată la cinci luni după acea dată. Observând că Ministerul de Finanțe nu s-a conformat termenului-limită de trei luni stabilit de Codul Bugetar pentru executarea unei hotărâri Curtea nu consideră că perioada de timp care s-a scurs a încălcat cerința privind termenele rezonabile stabilită în convenție.

45. Având în vedere cele de mai sus și ținând seama de faptul că alocarea nu avea legătură cu principala sursă de venit a reclamantului, ci a constituit doar o compensație limitată pentru un prejudiciu trecut, Curtea constată că nu au fost încălcate art. 6 din convenție și art. 1 din Protocolul nr. 1.

II. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 13 din convenție

46. Reclamantul s-a plâns, în baza art. 13 din convenție, că nu dispunea de nicio cale de recurs internă împotriva neexecutării. Art. 13 este redactat după cum urmează:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

47. Curtea reamintește că art. 13 a fost interpretat în mod constant de către Curte ca impunând o cale de recurs în legislația internă doar în ceea ce privește plângerile care pot fi considerate „demonstrabile” în termenii convenției (a se vedea, de exemplu, *Boyle și Rice împotriva Regatului Unit*, hotărâre din 27 aprilie 1988, seria A nr. 131, p. 23-24, pct. 54). În cauza prezentă, nu s-au constatat încălcări ale art. 6 și nici ale art. 1 din Protocolul nr. 1, însă Curtea consideră, făcând referire la propria decizie de admisibilitate de mai sus, că cererea reclamantului în temeiul acestor articole era demonstrabilă. Capătul de cerere în temeiul art. 13 trebuie să fie de asemenea declarat admisibil și să fie examinat pe fond.

48. După ce a analizat excepția preliminară a Guvernului, Curtea a constatat că reclamantul nu avea căi de recurs de epuizat, întrucât niciuna dintre cele invocate de Guvern nu era conformă cu cerința de eficacitate stabilită în convenție. Date fiind diferitele lipsuri ale căilor

de recurs interne identificate mai sus (pct. 25–29), Curtea trebuie să concluzioneze că reclamantul a fost privat de o cale de recurs efectivă cu privire la pretenția sa întemeiată privind despăgubirea pentru executarea cu întârziere a hotărârii judecătorești interne pronunțate în favoarea sa. Prin urmare, a fost încălcat art. 13 din convenție.

III. Cu privire la aplicarea art. 41 din convenție

49. Art. 41 din convenție dispune:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă”.

A. Prejudiciu

50. Reclamantul a pretins 3 507 euro (EUR) cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul material și moral.

51. Guvernul a susținut că această cerere era nejustificată și excesivă.

52. Curtea nu constată nicio legătură de cauzalitate între încălcarea constatată și prejudiciul pretins și, prin urmare, respinge această cerere. De asemenea, Curtea consideră că, având în vedere natura încălcării constatate, constatarea unei încălcări constituie în sine o reparație echitabilă suficientă pentru orice prejudiciu moral.

B. Cheltuieli de judecată

53. Reclamantul a solicitat, de asemenea, 281 EUR cu titlu de cheltuieli de judecată.

54. Guvernul a susținut că această cerere era nejustificată.

55. Curtea constată că reclamantul nu a făcut dovada cheltuielilor și, prin urmare, respinge această cerere.

Pentru aceste motive, Curtea, în unanimitate,

1. *Declară* admisibile capetele de cerere referitoare la neexecutarea hotărârii din 21 septembrie 2006 și la lipsa căilor de recurs interne și inadmisibile celelalte capete de cerere.
2. *Hotărăște* că nu au fost încălcate art. 6 din convenție și art. 1 din Protocolul nr. 1;
3. *Hotărăște* că a fost încălcat art. 13 din convenție;
4. *Hotărăște* că o constatare a unei încălcări constituie în sine o reparație echitabilă suficientă pentru prejudiciul suferit de reclamant;
5. *Respinge* cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba engleză, apoi comunicată în scris la 12 iunie 2008, în temeiul art. 77 § 2 și § 3 din Regulament.

Søren Nielsen
Grefier

Christos Rozakis
Preşedinte